

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

RECENZOVANÝ ČASOPIS | PEER-REVIEWED JOURNAL

2021 | Vol. 13 | No. 1 | ISSN 1803-8220

MICHÉA, Jean-Claude (2019). *Tajnosti levice: Od ideálu osvícenství k triumfu neomezeného kapitalismu*. Praha: Masarykova demokratická akademie, 128 s. ISBN 978-80-87348-63-5.

RECENZE OLDŘICHA TRISTANA FLORIANA
REVIEW FROM OLDŘICH TRISTAN FLORIAN

https://doi.org/10.14712/1803-8220/30_2020

Published: 25/01/2021

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

This article is protected by copyright. Copying and use of its content and presenting it as original research without proper citation is plagiarism, which is subject to legal sanctions.

Katedra politologie Institutu politologických studií

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Department of Political Science, Institute of Political Studies

Faculty of Social Sciences, Charles University

MICHÉA, Jean-Claude (2019). *Tajnosti levice: Od ideálu osvícenství k triumfu neomezeného kapitalismu*. Praha: Masarykova demokratická akademie, 128 s. ISBN 978-80-87348-63-5.

Levice na rozcestí mezi liberalismem a konzervatismem

Publikace *Tajnosti levice* od francouzského politického filozofa Jeana-Clauda Michéy vyšla již v roce 2013. V českém prostředí se však její myšlenky začaly reflektovat teprve od roku 2019, kdy vyšla v českém překladu u Masarykovy demokratické akademie. Překladu se ujal politolog Petr Drulák, který v době českého vydání působil jako velvyslanec České republiky ve Francii.

Formálně je publikace, pokud nepočítáme překladatelův úvod, rozdělená do čtyř částí. První částí je předmluva. Druhou částí je samotná stať, která obsahuje hlavní myšlenky, třetí částí jsou pak vysvětlující komentáře ke statí. Čtvrtou částí je Michéův rozhovor pro francouzský deník *Midi Libre* z roku 2018, ve kterém komentuje mimo jiné téma hnutí žlutých vest.

Michéa v knize předkládá tři hlavní teze, které směřují kriticky vůči současné „oficiální levici“, jak autor v textu nazývá současné levicové síly.

První z nich je kritika, že se levice posunula k liberalismu v ekonomických otázkách. Zmiňuje Dreyfusovu aféru a bezprostřední hrozbu převratu ze strany monarchistické a klerikální pravice jako událost, kvůli které se socialisté, původně řazení do středu, spojili s parlamentní levicí – tedy liberály vycházejícími z myšlenek osvícenství (Michéa 2019: 29). Toto spojení, které bylo původně provizorní, považuje za zrod moderní levice, který má za následek vytvoření „tábora pokroku“ (Michéa 2019: 29). Michéa (2019: 33) však považuje liberalismus a socialismus za vzájemně neslučitelné, protože původní socialistický projekt byl konzervativní a vymezoval se jako kritika průmyslové modernity.

Druhá z hlavních myšlenek je kritika toho, že se levice přiklání k individualismu a věnuje otázkám kulturního liberalismu. Hned

v předmluvě Michéa (2019: 19–20) uvádí, že pojem levice po třiceti letech naplňování ekonomickým a kulturním liberalismem přišel o věrohodnost v očích lidových tříd. Zájem současné oficiální levice o liberalismus podle něj totiž oslabuje důraz na obranu těch, kteří žijí a pracují v podmínkách rostoucí nejistoty a odlidštění (Michéa 2019: 20–21). Michéa (2019: 39) kritizuje důraz na emancipaci jednotlivce, protože ta se z liberálního pohledu může uskutečnit jen v případě důsledného vyvázání ze všech omezení a tradičních závazků společenství. Původní socialisté však vycházeli z teorie člověka jako společenského tvora a liberální představa přirozeného práva každého žít tak, jak chce, jim přišla stejně absurdní jako představa o vývoji jazyka bez jednotlivců, kteří by spolu žili a komunikovali (Michéa 2019: 41–43).

Třetí hlavní myšlenkou je kritika samotného zastřešujícího pojmu levice. Michéa (2019: 26) tvrdí, že pod termínem levice se dnes nedokáže efektivně vytvořit aliance, která by překonala různé rozpory uvnitř lidové vrstvy. Pojem levice totiž podle něj jednak ztrácí na jednoznačnosti a zároveň i zbytečně rozděluje v době, kdy je důležité mobilizovat naprostou většinu lidových vrstev (Michéa 2019: 26). Přitom autor nechce mobilizovat proti silám minulosti typu patriarchy či nedostatečné sekularizace, nýbrž proti moderní kapitalistické společnosti (Michéa 2019: 26). Upozorňuje, že voličstvo Národní fronty Marine Le Pen má spíše blíže k původnímu elektorátu socialistů spíše než fašistů – lidová podpora pravicových stran totiž prý vychází z přirozeného pocitu sounáležitosti, který se střetává s individualismem moderního liberalismu (Michéa 2019: 50–51). Proto Michéa (2019: 57) vybízí k nalezení jazyka, jímž bude možné hovořit ke všem obyčejným lidem a

který se neobrací jenom k omezenému okruhu aktivistů.

O publikaci proběhla v českém prostředí debata, do které se zapojili Ondřej Slačálek, Martin Dokupil Škabraha, Václav Bělohradský, Martin Pleva, Petr Drulák, Pavel Barša, Václav Walach, Matěj Stropnický a další. V recenzi není prostor rozebrat všechny z jejich pohledů, přesto myslím, že mnohé z nich stojí za zmínku pro vyvážení Michéových tezí.

Než jsem Michéův text začal číst, domníval jsem se, že bude kritizovat levici za přílišné zaujetí kulturními tématy. Tedy že kvůli kulturním tématům nezbyvá čas na témata, která mohou mnozí vnímat jako důležitější – jako právě samotný boj proti kapitalismu. Tento dojem ve mně vzbudil Stropnický, který napsal článek, jenž se Michéovi věnoval (viz Stropnický 2020), a myšlenky na první pohled podobné Michéovým prezentoval také v DVTV (viz Veselovský 2020). Čtení Michéova textu mě však vyvedlo z omylu. Neříká totiž, že se nemáme soustředit na kulturní témata. Naopak, kulturní liberalismus vyloženě odmítá a vybízí k přijetí konzervativního programu.

Vůči odmítnutí kulturního liberalismu jako takovému lze vznést několik výhrad. Pleva (2020) se kupříkladu domnívá, že dnes již nelze vytvořit jednotnou kulturu, proto Michéovy postoje považuje za škodlivé a snadno zneužitelné ultrapravicí. Slačálek (2020) k tomu tvrdí, že Michéova koncepce „nového jazyka“, který by sjednotil velmi různé skupiny, je pro něj vágní. Pleva (2020) upozorňuje, že právě levicové strany prosazovaly všeobecné volební právo, rovnoprávnost žen a stavěly se proti rasismu a moci církve. Slačálek (2020) se domnívá, že levice nemůže tyto problémy odsunout jako druhořadé, když se týkají realizace její klíčové hodnoty – rovnosti. Barša (2020) pak píše, že problém západní levice v poslední době nespočíval v boji za práva menšin, ale v tom, že tím kompenzovala svůj ústup ze zápasů za sociální rovnost.

Témata kulturního liberalismu jsou možná lákavá proto, že boje proti ekonomickým nerovnostem jsou dost komplikované a nelze je vyřešit ze dne na den. Státní útlak oproti tomu lze vyřešit přijetím zákona, který jej ukončí. Nikomu se nic nestane, jenom to spouště lidí zlepšit život. Ekonomické nerovnosti se řeší po generace. Kulturní témata mohou oproti tomu často vyřešit zákonodárci či soudci, a to prakticky ze dne na den (viz třeba rozhodnutí amerického nejvyššího soudu v případě Obergefell v. Hodges z roku 2015, které v celé federaci zlegalizovalo stejnopohlavní manželství). I když tedy samozřejmě ne všechna kulturní témata lze vyřešit takto.

Jsou ale vůbec nějaká čistě ekonomická témata? Tedy nějaká, která by neměla přesah do kulturních? Kriticky se totiž dá stavět také k Michéově snaze na jednu stranu přijmout ekonomický socialismus, ale na druhou stranu odmítnout kulturní liberalismus. Kulturní a ekonomické otázky spolu totiž mohou souviset. Walach (2020) kupříkladu zmiňuje, že hierarchicky uspořádané rasové i genderové identity stále hrají velkou roli v tom, kdo vykonává jakou práci. Vybízí tedy spíše k tomu, aby levice do boje proti nespravedlnosti na základě rasové a genderové identity spíše vnášela třídní dimenzi, než aby na takové boje rezignovala (Walach 2020).

Výhradu mám nejen k upozaďování kulturně liberálních témat, ale také k samotné propagaci konzervatismu v kulturních otázkách. To, že lidové vrstvy, které je potřeba sjednotit, zastávají spíše konzervativnější pozice, pro mě není důvod, proč tyto pozice přijmout. Walach (2020) uvádí případ, kdy spisovatel Édouard Louis hájil protesty žlutých vest a vybízel zároveň k tomu, že by ostatní měli změnit jejich jazyk, aby nebyl tak homofobní a rasistický. Podle Walacha (2020) by právě podobnou kritiku levice měla dělat, protože uznání se děje právě prostřednictvím otevřením se druhému cestou reflexe. V tom s ním souhlasím. Pocit bílého heterosexuálního

muže, že je utlačovaný tím, že se ve veřejném prostoru více tematizuje systematický útlak žen a národnostních a sexuálních menšin, totiž nepovažují za něco, co je hodnotné podporovat, nýbrž spíše vyvracet.

Další výtky se dají vznést vůči tomu, jak Michéa odmítá termín levice kvůli jeho historickému významu. Podle Slačálka (2020) historický vývoj pojmu levice nic neznamená pro dnešní myšlení. Tuto výhradu sdílím, ze strany Michéy mi to totiž přijde jako genetický omyl (*genetic fallacy*). Podobný významový posun jako pojem levice prodělali třeba republikáni a demokrati v USA, když si v průběhu minulého století prakticky vyměnili pozice na politickém poli. Stejně si ale republikáni říkají republikáni a odkazují se na Abrahama Lincolna, ačkoliv by dnes dost pravděpodobně byl v Demokratické straně, která však v jeho době byla stranou jižanských otrokářů. Nebo si vezměme jiný

příklad. Svastika či *saluto romano* byly dříve nekontroverzní symboly. To ale neznamená, že budou nekontroverzní i dnes, když je známe hlavně z nacistické propagandy.

Rád bych tuto recenzi zakončil formálními výhradami vůči Michéovu textu. Pomohlo by, kdyby autor i svoji hlavní stať rozdělil na podkapitoly. Donutilo by ho to se věnovat jednotlivým tématům souvisle. Pak by se nemohlo dít to, že na začátku rozebírá nějakou myšlenku, ke které se vrací až v druhé polovině textu. Podivuhodná jsou také jeho souvětí na mnoho řádků. Nejprve jsem se domníval, že jsou to chyby způsobené překladem, jenže francouzský originál je v tomto naopak ještě horší. Každý s tím bojujeme, ale zrovna Michéa si na tom mohl dát více záležet. Ve své publikaci totiž sice vybízí k nalezení jazyka, kterým budou mluvit lidové třídy (viz Michéa 2019: 57), ale zároveň je jazyk jeho samotného těžko srozumitelný.

Oldřich Tristan Florian¹

LITERATURA:

- BARŠA, Pavel (2020). Dobývat se do otevřených dveří. Spustí vydání Michéovy knihy konzervativní revoluci na české levici?. *Novinky.cz* [online]. 24. 3. 2020 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/esej-pavla-barsi-dobvat-se-do-otevrenych-dveri-spusti-vydani-micheovy-knihy-konzervativni-revoluci-na-ceske-levici-40317234>>.
- MICHÉA, Jean-Claude (2019). *Tajnosti levice: Od ideálu osvícenství k triumfu neomezeného kapitalismu*. Praha: Masarykova demokratická akademie.
- PLEVA, Martin (2020). Strašidlo konzervativního socialismu. *Deník referendum* [online]. 8. 3. 2020 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z WWW: <<https://denikreferendum.cz/clanek/30851-strasidlo-konzervativniho-socialismu>>.
- SLAČÁLEK, Ondřej (2020). Michéovy Tajnosti levice udávají dobré důvody pro špatné kroky. *A2larm* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z WWW: <<https://a2larm.cz/2020/03/micheovy-tajnosti-levice-udavaji-dobre-duvody-pro-spatne-kroky/>>.
- STROPNICKÝ, Matěj (2020). Obnova plebejského spojení. *Novinky.cz* [online]. 15. 6.

¹ Mgr. Oldřich Tristan Florian je doktorand Katedry právní teorie Právnické fakulty Masarykovy univerzity (Veveří 70, 611 80 Brno). Kontakt: Oldrich.Florian@law.muni.cz. ResearcherID: M-2098-2018. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1058-2289>.

- 2020 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/esej-mateje-stropnickeho-obnova-plebejskeho-spojenectvi-40327216>>.
- VESELOVSKÝ, Martin (2020). Stropnický: Žijeme v nespravedlivé společnosti, koncentrace bohatství je rekordní. *Aktuálně.cz* [online]. 8. 7. 2020 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z WWW: <<https://video.aktualne.cz/dtv/stropnicky-zijeme-v-nespravedlive-spolocnosti-koncentrace-bo/r~66fdd3a4c13411ea9d74ac1f6b220ee8/>>.
- WALACH, Václav (2020). Konzervativní socialismus staví na karikaturách. Levici ani pracujícím neprospěje. *A2larm* [online]. 31. 3. 2020 [cit. 2020-07-20]. Dostupné z WWW: <<https://a2larm.cz/2020/03/konzervativni-socialismus-stavi-na-karikaturach-levici-ani-pracujcim-neprospeje/>>.